

ZAHRADA - PARK - KRAJINA

XXI. ročník

1/2011

Historie a vývoj zámecké zahrady v Litomyšli | Krajina a domov | Studie úpravy Parku u mohyly na Bílé hoře | Tulipány v Průhonicích netradičně | Příležitosti a rizika dotací na nelesní zeleň | Ošetření senescentních stromů – příklady z praxe | Korejci v zemi Nejde | O nás, skutečné kvalitě veřejných prostorů a hlavním městě Katalánska

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu

Studie úpravy Parku u mohyly na Bílé hoře

Matouš Jebavý

V roce 2010 byla navázána spolupráce mezi Katedrou zahradní a krajinné architektury FAPPZ ČZU v Praze a Útvarem rozvoje hlavního města Prahy. Studenti oboru Zahradní tvorba budou v rámci ateliérové tvorby zpracovávat témata vybraná Útvarem rozvoje hlavního města Prahy, která ověří možnosti řešení budoucích úprav některých hodnotných veřejných prostorů v Praze.

Jako pilotní projekt bylo v Ateliéru II. v letním semestru 2010 zvoleno řešení úpravy okolí mohyly na Bílé hoře v Praze 6. Ateliér II. je veden a garantován Matoušem Jebavým, jako externí konzultant ateliéru působí krajinný architekt Karel Slánský, který na Útvare rozvoje hlavního města Prahy dbá na rozvoj systému zeleně města. Karel Slánský rovněž připravil zadání pro studenty. Práce byly v průběhu zpracování pravidelně konzultovány vedoucím ateliéru, v rámci meziprezentace byly jednotlivé návrhy studentů podrobeny kritice ze strany vedoucího ateliéru, konzultanta a dalšího krajinného architekta Maxima Turby, který s ateliérem externě spolupracuje. Prostor řešení ve studentských studiích je místem bitvy na Bílé hoře, která byla svedena 8. listopadu 1620. Tato bitva byla jednou z prvních bitev třicetileté

války. V bitvě se, jak známo, střetla Česká stavovská armáda se spojenými katolickými vojsky. Katolická vojska asi po dvou hodinách porazila armádu stavovskou, což ovlivnilo historický vývoj naší země na dalších 300 let.

Studenti pojali prostor individuálně, avšak byli nuceni ctít požadavky, které jsou na prostor kladeny územním plánem hlavního města Prahy (tj. respektovali vedení dopravy, zaměření jednotlivých funkčních ploch řešeného území, uvažovali s plánovaným vedením územního systému ekologické stability apod.). V rámci ateliéru se na řešení podílelo 12 studentek. Vznikla tak kolekce 12 individuálních prací, z nichž každá byla prezentována na dvou plakátech A1. Plakáty byly vystaveny na půdě České zemědělské univerzity v Praze. Jednotlivé zpracované studie obsahují podrobnou analýzu prostoru, koncept řešení, návrh situace nové úpravy prostoru, axonometrický pohled, perspektivní pohledy, řezopohledy, řešení technického detailu a výsadbové plány pro část řešeného území. Práce nejlepších tří studentek ateliéru jsou představeny na stránkách tohoto časopisu.

Ortofoto širší vztahy

Ing. Matouš JEBAVÝ, Ph.D.
(1968)

autorizovaný krajinný architekt, vysokoškolský pedagog na katedře zahradní a krajinné architektury FAPPZ ČZU v Praze, garant a vedoucí Ateliéru I. a Ateliéru II. a garant a přednášející předmětu Systémy sídelní zeleně I., člen IFLA

Kamenná mohyla – současný stav

Evelina Ziková

Současný stav památníku není adekvátní jeho významu pro český národ. Památník se nachází ve středu obdělávané orné půdy, jeho okolí není udržováno a není spojen s okolními komunikacemi zpevněnou cestou. Stávající vzrostlé dřeviny nacházející se v okolí památníku jsou ve špatném zdravotním stavu.

Hlavní myšlenkou návrhu je zpřístupnit památník široké veřejnosti a zároveň vytvořit návštěvníkům mohyly příjemné prostředí pro rekreaci a pobyt venku.

Návrh spočívá ve

- zvýraznění památníku (vytvoření vyšší zatravněné mohyly se symbolickými dřevěnými kříži (Katolická církev) svírající kalich (Protestantská církev), čtyři lípy okolo památníku jakožto národní symbol Čechů
- památka 27 popravených českých pánů v podobě 27 kamenných desek umístěných do sekaného zatravněného prostoru před mohylou
- zbytek prostoru v podobě květnaté louky s minimálním počtem cest pro zachování celistvosti prostoru
- cestní síť sleduje nejvíce frekventované směry, byla vytvořena nová procházková trasa podél vnitřního obvodu biokoridoru, povrch cest je navržen ze šotoliny z místního kamene opuky
- ponechání průhledů od mohyly na oboru Hvězda a do krajiny západním směrem
- vytvoření funkčního biokoridoru – přirozená vegetace – lipová a biková doubrava

- přesunutí dětského hřiště ze středu aleje Českých exulantů do západního okraje biokoridoru a vytvoření lesního dětského hřiště

Lenka Kučerová

V současnosti je řešené území využíváno jako orná půda a k mohyle, kterou vystavěli sokolové v roce 1928, vede jen účelová polní cesta. V územním plánu hlavního města Prahy je tento prostor navržen jako parkově upravená plocha, po okraji je navržen biokoridor ÚSES.

Pro řešení tohoto území jsou určující dva základní faktory – propojení s historií a propojení s okolím. Historickou kontinuitu zajišťuje samotná mohyla i kostel sv. Marie Vítězné. Propojení s okolím je zajištěno dálkovými průhledy na nedaleký letohrádek Hvězda a do volné krajiny. Tyto hodnoty zohledňuje i návrh a snaží se je v co největší míře zachovat. Naopak rušivé pohledy na nevhodně umístěnou zástavbu a reklamní poutače jsou v návrhu odcloněny.

Vzhledem k tomu, že je toto místo chápáno jako biotivní pole, byla snaha zachovat tuto charakteristiku i v této studii.

Ústřední část celého místa – mohyla – by měla zachovávat klidný charakter místa. Ve studii je mohyla jen rámcově navržena jako bílý kužel obklopený figurou

čtyř vzrostlých dubů. Tato figura by měla reflektovat figuru v drobné sakrální architektuře a tak přiblížit místo spíše krajinně než typické městské parkové úpravě. Zároveň by se tím měl vytvořit chráněný prostor kolem mohyly, klidné místo umožňující rozhled do krajiny. Mohyla, přestože částečně skrytá, by si měla zachovat svůj charakter dominantního prvku. Pro zvýšení využitelnosti prostoru jsou k mohyle navrženy otevřené travnaté terasy s výhledem do okolí. Bílé kamenné obruby jednotlivých stupňů teras i cesty laděné do bílošedé barvy odkazují k Bílé hoře jako k místu bílého kamene – opuky.

Vzhledem k zachování volného prostoru „bitevního pole“ a pohledů do okolní krajiny je velká část prostoru řešena pobytovým trávníkem. Ideálem by jistě bylo prostranství využívané k hrám nebo piknikům, realita obnáší spíše prostor k venčení psů. Jednotvárnost tohoto prostoru by měly alespoň částečně rozbít skupiny cibulovin v trávníku a skupinky stromů podél hlavních cest. Veškerá vzrostlá zeleň je navrhována s ohledem na průhledy do okolí a zakrytí nevhodných pohledů.

Důležitým prvkem je i koridor ÚSES procházející územím. Aby došlo k propojení parkové plochy a biokoridoru nenásilným způsobem, je i v parkově upravené části počítáno s dřevinami nerušícími spíše přírodní ladění místa. Za další reminiscenci na českou krajinu mohou být považována stromořadí okolo cest tvořící širší okruh kolem mohyly.

Cesty okolo ÚSES jsou lemovány stromořadím nebo jsou vedeny přímo podél volné výsadby a tvoří hranici mezi sečenými a lučními travními porosty biokoridoru ÚSES.

Původní mohyla je výrazně změněna, v návrhu stojí v centru prostoru lípa srdčitá – český národní strom. Opět jde o podpoření genia loci, kdy se dříve na místech důležitých událostí vždy vysazoval strom. Jako připomínková tabule zde však zůstává ta z původní mohyly, nyní položená v dlažbě.

Navržené cesty vycházejí ze současných tras, jsou pouze pozměněny tak, aby vytvářely zajímavější trasy prostorem. Nejdůležitější cestou je ta, kterou se přichází k mohyle ze severní strany. Dříve díky příkrému podélnému sklonu málo využívaná cesta se stává jedním z důležitých momentů parku. Je zahlobena v úvozu, čímž se zlepšil sklon cesty a zároveň nezměnil okolní terén. Návštěvník zde prochází a nejdříve vidí pouze travnaté svahy úvozu a mohyly. Později, čím více se blíží k mohyle a stoupá, tím nižší jsou okolní svahy a tím víc je vidět okolí.

V návrhu šlo o zachování ducha místa, a proto v ploše v podstatě nejsou dřeviny. Výjimku tvoří prstenec, který park uzavírá ze třech stran. Zde probíhá nyní nefunkční lokální biokoridor. Myšlenkou je tento biokoridor obnovit a pomocí výškové diferenciacie zde rostoucích dřevin odclonit negativní pohledy, jako například na sídliště Ruzyně nebo zastavěnou plochu, která je součástí parku.

Důležitým momentem návrhu je proměnlivost v čase. Návštěvníkům nabízí zážitek, který jim připomene zde proběhlou bitvu. Na její připomenutí zde vždy na začátku listopadu vykvete rozvolněný porost *Chrysanthemum arcticum*, který plochu výrazně zbarví do bílé barvy a který spolu s ústřední lípou, touto dobou již bez listů, vytvoří jedinečný prožitek z místa.

Martina Dvořáková

Návrh parku u mohyly na Bílé hoře vychází ze skutečnosti, že události, které se zde odehrály, do velké míry ovlivnily vývoj české země. Proto by nebylo nejlepším východiskem vytvořit zde tradiční městský park. Řešení se nezabývá majetkovými vztahy, protože v současné době je prostor využíván jako orná půda a je rozdělen mezi několik soukromých majitelů. Tato skutečnost posouvá studii do ideové roviny.

V návrhu šlo hlavně o zachování genia loci tohoto místa a zároveň zpřístupnění běžným uživatelům. Snaží se vyzdvihnout pozitiva území jako je situování v městském prostoru, přilehlá obytná zástavba, výhledy do okolí. Plocha proto zůstává volná, aby evokovala pocit nyní už klidného bitevního pole. Krajina Bílé hory, už tak dost svázaná okolní urbanizovanou krajinou, je tak do značné míry ponechána vlastnímu vývoji. Jsou zde pouze akcentována určitá místa, kam návštěvník může, ale nemusí jít. Tyto rondely však nejsou nijak nápadnými prvky, jde o terénní modelace určené k odpočinku a prozkoumávání místa z jiné perspektivy.

Ing. arch. Evelina Ziková

(1983)
absolventka ČVUT FSV v Praze, v oboru Architektura a stavitelství, nyní studentka ČZU v Praze, magisterského oboru Zahradní a krajinná tvorba

Bc. Lenka Kučerová (1986)
absolventka bakalářského studia Produkční a okrasné zahradnictví na ČZU, studentka oboru Zahradní tvorba

Bc. Martina Dvořáková
bakalářské studium MZLU v Lednici, obor zahradní a krajinná architektura, nyní 2. ročník magisterského studia na ČZU v Praze obor Zahradní tvorba, souběžně 2. ročník bakalářského studia na FF UK obor Etnologie

- 1 Situace – Evelina Ziková
- 2 Axonometrie celého území – Evelina Ziková
- 3 Půdorys – Lenka Kučerová
- 4 Ptačí perspektiva – Lenka Kučerová
- 5 Půdorys – Martina Dvořáková
- 6 Perspektiva – Martina Dvořáková

